

LAUSUNTO MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUIDEN UUDISTUSEHDOTUKSEEN

Yleisten palveluiden lautakunta kiittää siitä, että mielenterveys- ja päihdepalvelujen uudistamista on lähdetty miettimään ennakkoluulottomasti. Lautakunta pitää hyvänä, että nykytilakuvauksessa on tuotu esiin havaitut kipupisteet. Jatkossa tulisi kuitenkin pystyä tunnistamaan ja kuvaamaan tarkemmin niitä juurisyytä, joiden vuoksi mielenterveyssairastavuus on Pohjois-Savossa maan korkeinta ja vakavia mielenterveyden häiriöitä esiintyy enemmän kuin muualla Suomessa. Lisäksi on huolestuttavaa, että päihteiden käytön kokeilu ja käyttö aloitetaan entistä nuorempana. Myös ikääntyneen väestön päihteiden väärinkäyttöön liittyvät haasteet ovat jääneet yhteiskunnallisessa keskustelussa liian vähälle huomiolle.

Lautakunta toteaa lausunnossaan, että uudistuksen ensisijainen tavoite on oltava asiakkaan näkökulmasta toimiva palvelukokonaisuus. On myönteistä, että nykyinen palveluiden tuottamisen hajanaisuus on tunnistettu keskeiseksi kehittämiskohteeksi. Palveluiden integraation onnistuminen on välttämätöntä sekä palveluiden tuottamisen että taloudellisuuden näkökulmasta erityis- ja peruspalveluiden, terveydenhuollon ja sosiaalihuollon välillä. Suunnitelmassa tulee kuitenkin korostaa monialaista ennaltaehkäisevää ja muuta monialaista yhteistyötä kolmannen sektorin, kuntien, varhaiskasvatuksen, koulujen, seurakuntien, poliisin ja yksityisten toimijoiden (mukaan lukien työterveyshuolto) kanssa. Lisäksi suunnitelmassa on selkeästi huomioitava kiinteä yhteys Pohjois-Savon hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen (HYTE) mielen hyvinvoinnin ja riippuvuuksien ehkäisyssä.

Uudistuksessa on keskitytty yleisten palveluiden ja perhe- ja vammaispalveluiden välisen yhteistyön kehittämiseen. Yhtä tärkeää on kuitenkin jo suunnitteluvaiheessa kiinnittää huomiota ikääntyvään väestöön ja varmistaa, että kokonaisuudessa huomioidaan myös ikääntyneiden toimialan asiakkuudet sekä se, miten mielenterveys- ja päihdepalvelut toteutuvat heidän palvelurakenteidensa kautta.

Lautakunta kannustaa jatkamaan selvitystä siitä, että mielenterveys- ja päihdepalvelut muodostaisivat nykyiset lautakuntarajat ylittävän palvelualueen korostaen integraatiota ja sote-keskuksiin jalkautuvien palvelujen toteuttamista. Samalla nähdään tärkeänä, että uudistuksen piiriin sisällytetään myös työikäisten sosiaalipalvelut sekä selkeä yhteistyö työterveyshuollon ja Työote -toimintamallin kanssa.

Uudistuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, miten sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön osaamista peliriippuvuuksien, mielenterveys- ja päihdeongelmien tunnistamisessa ja puheeksi ottamisessa voidaan vahvistaa kaikissa ensikontaktin palveluissa.

Sekä inhimillisestä että kustannusnäkökulmasta on tärkeätä, että uudistamishdotuksessa esiin nostettu hätäkeskuksiin tulevat mielenterveysaiheiset tehtävät ohjautuvat jatkossa mielenterveys- ja/tai sosiaalipalveluihin ensihoidon sijaan. Samalla on

varmistettava, että palvelua on saatavilla ympärivuorokautisesti koko Pohjois-Savon hyvinvointialueella.

Kotiin annettavien ja liikkuvien palvelujen lisääminen ja vahvistaminen on kannatettavaa. On kuitenkin varmistettava, että kaikissa asiakaskontakteissa on riittävä ammattitaito mielenterveys- ja päihdeongelmien varhaiseen tunnistamiseen. OmaTiimien moniammatilliseen kokoonpanoon tulee sisällyttää myös mielenterveys- ja päihdetyön ammattilaisia peruspalveluiden saatavuuden turvaamiseksi koko Pohjois-Savon alueella.

Suunnittelun edetessä on harkittava huolellisesti mittaristoa, jolla palveluille asetettujen tavoitteiden toteutumista, kustannuksia ja saavutettavuutta seurataan. Lisäksi suunnitelmassa on hyvä tuoda esiin arviot tarvittavista kuntoutuspaikoista sekä tarkempi kuvaus terveysneuvonnasta, neulojen vaihtopisteistä ja matalan kynnyksen palveluista koko Pohjois-Savon hyvinvointialueella.

Tausta-aineistossa nostetaan esille lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelujen yhdistäminen aikuispalveluihin. Ennen tällaisen ratkaisun tekoa on tuotava yhdistämisen aiheuttamat haitat ja hyödyt selkeästi esille.